

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2015/2016

Destinace (země, město): Maďarsko, Budapešť

Jméno, příjmení: Mgr. Zuzana Muchová

1/ kontaktní údaje:

adresa:

ELTE – J BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR

Szláv és Balti Filológia Intézet

Szláv Filológia Tanszék – Cseh nyelv

1088 Budapest, Múzeum krt. 4/D

vedoucí katedry:

Dr. Lukács István, intézetigazgató és tanszékvezető, egyetemi tanár

kontakt: lukacs.istvan@btk.elte.hu

vedoucí bohemistiky:

Dr. Fedoszov Oleg, egyetemi adjunktus, szakfelelős

kontakt: fedhod@mail.datanet.hu

lektorka češtiny:

Mgr. Zuzana Muchová

působí od února 2015

2/ počty studentů:

- 1. ročník bakalářského studia: 9
- 2. ročník bakalářského studia: 12
- 3. ročník bakalářského studia: 7
- 1. ročník navazujícího magisterského studia: 1
- 2. ročník navazujícího magisterského studia: 3
- PGS studium: 1

Jedná se o studenty řádného denního studia, jejichž semestrální studium je ukončeno písemným zápočtovým testem s kreditovým ohodnocením. V případě prvního ročníku Bc. skládají všichni studenti jazykovou zkoušku (písemnou i ústní) na úrovni A2. V případě třetího ročníku Bc. skládají všichni studenti jazykovou zkoušku (písemnou i ústní) na úrovni B2. Pokud studenti končí bakalářské studium oboru český jazyk a literatura, píší také závěrečnou bakalářskou práci, kterou následně obhajují, a dále pak skládají bakalářskou rigorózní zkoušku z českého jazyka a literatury (písemnou i ústní). Pokud končí navazující magisterské studium oboru český jazyk a literatura, končí studium závěrečnou magisterskou prací psanou v českém jazyce, kterou následně obhajují, a dále pak skládají magisterskou rigorózní zkoušku z českého jazyka a literatury (písemnou i ústní). Za všechny zkoušky jsou studentům udělovány kredity, vždy v souladu s danou úrovní a daným typem zkoušky.

Kromě seminářů praktického jazyka pro studenty oboru český jazyk a literatura, který studují ať již jako major, nebo minor, se konají také dvousemestrální semináře pro studenty dalších slovanských jazyků, protože tito studenti musí v průběhu svého studia složit zkoušku také z dalšího slovanského jazyka. V tomto roce dvouhodinový kurz určený posluchačům slavistiky navštěvovalo 10 studentů. Dále se konají dvou či čtyřsemestrální kurzy češtiny pro studenty oboru středoevropská studia, které v letošním akademickém roce navštěvovalo 7 studentů. V letním semestru byly řady našich studentů rozšířeny ještě o jednu studentku z Německa, z univerzity v Heidelbergu, která má české kořeny a která se rozhodla své bakalářské studium češtiny dokončit na naší katedře.

V prosinci roku 2015 také jedna z mých studentek češtiny, Veronika Papp (studentka magisterského programu středoevropských studií), úspěšně složila zkoušku na úrovni C1 (podle Společného evropského rámce pro jazyky).

Je velice potěšitelné vidět snahu studentů mluvit česky nejen na lekcích, ale být v kontaktu s češtinou např. i díky sledování různých českých filmů či české hudební scény. Řada studentů přijíždí do České republiky v rámci výměnných programů typu Erasmus+ či na Letní školy slovanských studií (5 studentů v létě 2016, Praha + Poděbrady + Olomouc). Mnozí studenti jezdí do České republiky také jako „turisté“, a to nejen aby viděli města a památky, ale aby si našli české kamarády a procvičili si tak svoje jazykové znalosti.

3/ výuka

Výuka je koncipována jako tříleté bakalářské studium + navazující dvouleté magisterské studium. V návaznosti je také možné přihlásit se do tříletého postgraduálního studijního programu.

V rámci výuky češtiny studenti v zimním i letním semestru navštěvují hodiny praktického jazyka, hodiny jazykových a literárních přednášek/seminářů. Dále pak mohou navštěvovat seminář věnovaný české kultuře a historii. Hodinová dotace kurzů praktického jazyka se liší podle ročníku a také podle toho, zda se jedná o major (hlavní jazyk), nebo minor.

V prvním ročníku bakalářského studia kurz praktického jazyka zahrnuje 6 hodin týdně pro minor a 8 hodin týdně pro major. Ve druhém ročníku bakalářského studia jsou to 4 hodiny týdně pro minor a 6 hodin týdně pro major. Ve třetím ročníku se jedná o 4 hodiny týdně (minor i major). V prvním i druhém ročníku magisterského studia se jedná vždy o 3 hodiny týdně.

V letním semestru akademického roku 2015/2016 tedy lektor českého jazyka odučil 30 výukových (45minutových) hodin (včetně seminářů pro studenty slavistiky a studenty středoevropských studií).

Lektor je studentům k dispozici i ve svých konzultačních hodinách – dvě hodiny týdně. Lektor připravuje a opravuje závěrečné semestrální zápočtové testy, připravuje a opravuje jazykové zkoušky pro úroveň A2 a B2 a rovněž se účastní rigorózních zkoušek a obhajob diplomových prací. Kromě toho připravuje přijímací zkoušky pro navazující magisterské studium.

Vzhledem k relativně malému počtu studentů jsme já i moji kolegové studentům k dispozici samozřejmě i mimo své konzultační hodiny, kdykoli po vzájemné domluvě, čehož v zimním i letním semestru využil zejména student 2. ročníku bakalářského studia Máté Lajos, který v tomto roce rovněž končil své magisterské studium na historii a svoji magisterskou diplomovou práci věnoval punku na území Polska, Československa a Maďarska v období normalizace. V letním semestru k pravidelným konzultacím docházela také studentka 2. ročníku magisterského studia češtiny Bianka Rózsa, která své studium ukončila diplomovou prací věnovanou srovnání literární a filmové podoby díla K. J. Erbena.

Co se týká realizace samotné výuky, tak ta probíhá ve vlastní učebně češtiny (bohužel se jedná o průchozí místnost) vybavené bílou stíratelnou tabulí. V případě většího počtu studentů (nad 10 studentů) musí lektor žádat o rezervaci jedné ze dvou větších učeben, jimiž katedra slovanských jazyků disponuje. Lektor má vlastní pracovní stůl v rámci pracovny, kterou sdílí s dalšími třemi kolegy.

Technické vybavení pracoviště se v roce 2015/16 zlepšilo, a to díky daru Českého centra, které nám v říjnu 2015 zapůjčilo funkční počítač. Od prosince 2016 bylo zprovozněno také internetové připojení. Jediný počítač, který mělo oddělení češtiny k dispozici, byl od září 2014 mimo provoz a po opakovaných urgencích byl „opraven“ a 22. dubna 2015 navrácen do naší pracovny. K počítači je nyní také možné připojit laserovou tiskárnu, do níž jsem na vlastní náklady koupila cartridge, aby bylo možné tisknout. Během podzimního semestru bylo možné kopírovat u sekretářky ústavu, nicméně kopie byly téměř nečitelné. Od března je nyní možné kopírovat u paní sekretářky také na druhé kopírce, která je v pořádku. Nicméně je pro lektora stále jistější většinu používaných materiálů studentům poslat mailem a požádat je o jejich vytištění, popřípadě si další materiály připravit v náležitém předstihu. Jedná se o časově vcelku náročné řešení (včetně skenování), které je však funkční. Ve zvláštních případech je stále možné využít počítač

i tiskárnu s kopírkou v Českém centru. Učebna češtiny je vybavena funkčním radiomagnetofonem, který byl zakoupen z peněz DZS.

Katedra slovanských jazyků bohužel není vybavena dostupnou technikou, která by se mohla využít pro případné promítání filmů, o které studenti projevíli zájem, či jiných videomateriálů. Využití zapůjčeného notebooku je vzhledem k dispozici učebny a počtu studentů neefektivní. Bohužel ani v případě zakoupení dataprojektoru zde nejsou prostory, v nichž by bylo možno jej využít.

Oddělení češtiny disponuje vcelku velkou knihovnou (více než 5000 svazků včetně velké řady periodik). Nicméně knihovna je bohužel „katalogizována“ jen částečně (excelový soubor byl aktualizovaný v roce 2010). Za velice nešťastné dále pokládám i zařazení publikací zakoupených z prostředků DZS (či zaslaných jako „vánoční“ dary) do tohoto velkého fondu. Navíc některé publikace zakoupené za peníze DZS nejsou označeny ani razítkem/lepičkou „Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí“. Jakékoli dohledání knih je tedy velice zdoluhavé a časově náročné, popř. technicky nemožné. Vzhledem k přetrvávajícímu žalostnému stavu financí na celé filozofické fakultě ELTE je velice obtížné získat jakékoli finanční prostředky na zakoupení nových publikací či objednání periodik. Nicméně se nám v létě 2015 podařilo od ředitele Ústavu pro českou literaturu AV ČR pana Pavla Janáčka získat knižní dar.

V současné době na maďarském trhu není dostupná žádná moderní učebnice češtiny na bázi maďarštiny. Rovněž chybí jednosvazkový česko-maďarský/maďarsko-český slovník. Co se týká slovníků, je možné využít pouze dvoudílný *Maďarsko-český slovník* od Ladislava Hradila (Academia, 2003) nebo dvoudílný *Česko-maďarský slovník* od Lászlá Dobossyho z roku 1960, který je však „dostupný“ jen v antikvariátech, a navíc je již značně zastaralý. Na českém trhu se nedávno objevily dva česko-maďarské obrázkové slovníky: *1000 maďarských slovíček*, Edika 2012, a *Ilustrovaný maďarsko-český slovník*, Slovart 2013. Úplnou novinkou je kapesní slovník *Maďarština – slovníček ...nejen pro začátečníky* z nakladatelství Lingea, 2015.

O vytvoření nového velkého česko-maďarského slovníku se již dlouhá léta jedná. Byl vypracován podrobný plán na jeho zpracování, a přestože se v projektu angažuje také Ambasáda ČR, není zatím jasné, zda se tento projekt podaří někdy zrealizovat.

Pro samotnou výuku jsem používala 1. a 2. díl učebnice *Basic Czech* od Any Adamovičové doplněný o učebnici *Čeština Expres* od Lídy Holé a řadu vlastních materiálů. Pro domácí přípravu a samostatnou práci jsou vhodná také adaptovaná díla české literatury z dílny Lídy Holé a kol. (*Czech Step by Step*). Ve druhém a třetím ročníku jsem používala moderně zpracovanou učebnici *Česky krok za krokem 2* od autorské dvojice Pavla Bořilová – Lídy Holé. Jako přípravu ke zkoušce (ale nejen k ní) jsem využívala dvě moderní učebnice češtiny: *Čeština pro cizince – úroveň B1* a *Čeština pro cizince - úroveň B2*, vytvořené kolektivem autorů z pražského UJOP UK.

K procvičování gramatických jevů je velice dobře využitelná učebnice od Any Adamovičové *Nebojte se češtiny*, popř. *Cvičení z české mluvnice pro cizince* od Aleny Trnkové.

4/ aktivity na lektorátu nad rámec klasické výuky

Asi největší událostí tohoto akademického roku byla konference pořádaná k 60. výročí existence bohemistiky na budapeštské univerzitě. Konference pod názvem „Od počátků k současnosti (1955–2015)“ se konala v prostorách filozofické fakulty BTK, a to ve dnech 15. až 17. října 2015. Konference se zúčastnilo více než 50 kolegů především z bohemistických jazykových a literárních pracovišť na českých univerzitách, dále pak 2 kolegyně ze Slovenska, několik hostů z polských bohemistik, hosté ze Slovinska, Chorvatska, Rakouska a Ukrajiny. Samozřejmě nesmím opomenout účast kolegů z historického ústavu filozofické fakulty na ELTE, kolegy z univerzity v Piliscsabě a v Szegedu či překladatele z českého jazyka do maďarštiny. Program byl rozdělen do tří dnů, během nichž se uskutečnila setkání v rámci jazykových a literárních sekcí. Největší událostí byla prezentace Českého národního korpusu. Pozvání přijal pan profesor Čermák a několik jeho kolegů z Ústavu Českého národního korpusu. Účastníci konference se mohli seznámit nejen s naším univerzitním pracovištěm, ale také s prostorami Českého centra Budapešť, kde se konal páteční večerní program. V současné době připravujeme k vydání sborník příspěvků, na jehož publikování se nám, jak doufáme, podaří získat finanční prostředky, a bude tak moci nejpozději na podzim 2016 vyjít.

Další podzimní akcí byla konference věnovaná 600. výročí úmrtí Jana Husa pořádaná historickým ústavem filozofické fakulty ELTE za spolupráce Národní knihovny Széchényi Budapest. Konference se konala ve dnech 9. a 10. listopadu 2015 a nesla název „Ohlas Jana Husa a husitství v uherské kultuře“. Konference byla doprovázena také putovní výstavou „Jan Hus roku 1415 a 600 let poté“, jež byla instalována v prostorách Českého centra.

Z řady dalších akcí, kterých jsme se zúčastnili, bych ráda zmínila několik následujících:

14. října 2015 se naši studenti zúčastnili workshopu věnovanému uměleckému překladu z češtiny do maďarštiny. Seznámili se s možnostmi získání grantů v rámci dotačního programu Ministerstva kultury ČR aj. Součástí tohoto workshopu, který pořádalo České centrum, byla také prezentace knihy Marka Tomana „Veliká novina o hrozném mordu Šimona Abelese“ včetně doprovodné výstavy věnované historickým pramenům vedoucím ke vzniku díla.

10. prosince 2015 se uskutečnilo setkání studentů a pedagogů celé slavistiky na již tradičním vánočním večírku. Naši studenti pomáhali nejen při jeho organizaci, ale tvořili také nepřehlédnutelnou součást vánočního programu.

V rámci zimního zkouškového období se tento rok uskutečnil první dvoutýdenní kurz slovanských jazyků (18. – 29. ledna 2016), který je zdarma nabízen studentům různých oborů filozofické fakulty, stejně tak jako široké veřejnosti. Cílem kurzu je zviditelnění naší práce i zvýšení zájmu o studium slovanských oborů. Jedná se o dva dvouhodinové kurzy (pro úplné začátečníky – úroveň A1/A2 a pro středně pokročilé studenty B1/B2) konané každý den (pondělí – pátek) v odpoledních a večerních hodinách. V tomto roce se do kurzu začátečníků přihlásilo 10 zájemců o češtinu a do pokročilého kurzu jeden student (bývalý student bohemistiky, který nyní pokračuje v PGS studiu na historickém ústavu). Zvažuje se, že by se v budoucnu obdobný kurz konal také v letním zkouškovém období.

I v tomto roce jsme se přišli se studenty podívat na několik filmových představení v rámci Českého filmového karnevalu, který ve dnech 3. – 7. února 2016 pořádalo České centrum (v prostorách kina Toldi).

Dne 16. března 2016 jsme se zúčastnili se všemi našimi studenty vyhlášení výsledků a předání ceny v rámci překladatelské soutěže každoročně pořádané Českými centry. Jedná se o Mezinárodní překladatelskou soutěž

Susany Roth, která je určena pro mladé překladatele z českého jazyka. Po předání ceny následovala přednáška pana Istvána Vöröse na téma „Fenomén překladu“ a dále pak workshop, na kterém se opětovně pracovalo s textem Anny Bolavé, s úryvkem z její knihy „Do tmy“, která byla tento rok k překladu vybrána.

S našimi studenty jsme také pomáhali při konání 23. mezinárodního knižního veletrhu (Cseh stand a 23. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál), který se konal ve dnech 21. – 24. 4. 2016. Podíleli jsme se jak na přípravě českého stánku a na prezentaci české knižní produkce, tak na organizaci doprovodného programu nejen v rámci veletrhu, ale také v rámci Nezávislé noci knihkupců (Irodalmi cse(h)megék és cse(h)vegés a Kis Könyves Éjen), která se konala 22. dubna 2016.

Další významnou akcí, na které se naši studenti spolupodíleli, byl 6. ročník konference mladých slavistů pořádané Institutem balto-slovanské filologie Filozofické fakulty ELTE v Budapešti. Tato konference, které jsme se zúčastnili i v minulém roce, se koná každoročně a tento rok se jí zúčastnilo více než 70 studentů bakalářského, magisterského či PGS studia z řady evropských zemí včetně České republiky. Účastníci měli možnost prezentovat své poznatky v oblasti jazykovědy, literatury, kultury nebo historie.

Naši studenti (1 student z 1. ročníku a 2 studenti z 2. ročníku) se účastnili vlastní přípravy konference, další pak se svými příspěvky přednesenými v českém jazyce konference samotné. (Máté Lajos „Punk v Československu v osmdesátých letech 20. století“ a Gábor Hanzelik „Mnout vesmír jako kulatý šém – vliv poetiky T. S. Eliota na texty Bohumila Hrabala“).

Poslední akcí, o které se zde zmíním, byl koncert „Poselství Karla IV.“, jenž se konal dne 24. května 2016 pod záštitou velvyslance ČR v Maďarsku. Jednalo se o hudební představení dětského pěveckého sboru Carmen ze ZUŠ Louny a křest CD Daniela Dobiáše, které je věnováno 700. výročí narození Karla IV.

5/ spolupráce s Českým centrem v Budapešti

Velkou pomocí při snaze o navázání maximálního kontaktu s českou kulturou a jejím prostřednictvím i s českým jazykem je výborná spolupráce s Českým centrem. I nadále udržujeme kontakt s Velvyslanectvím České republiky.

Jak je vidět z předchozího textu, velice přínosnou je pro naše studenty i pro nás jako bohemistické pracoviště spolupráce s Českým centrem, zejména s jeho novou ředitelkou Lucií Orbók. Pro naše studenty se snažíme co nejvíce využívat možnosti navštěvovat všechny akce, které České centrum pořádá, a na řadě z nich i pomáhat s organizací či jakkoli jinak.

Další spolupráce s Českým centrem Budapešť spočívá ve výuce češtiny v rámci večerních jazykových kurzů, které se každoročně v Českém centru pořádají. V tomto roce jsem v rámci 3 trimestrů (od září do června) odučila 6 jazykových kurzů (2 + 2 hodiny týdně). Jednalo se o studenty úplné začátečníky i o studenty pokročilé. České centrum uspořádalo také dvoutýdenní intenzivní kurz češtiny od 24. června do 3. července 2016, kterého jsem se však z osobních důvodů nemohla zúčastnit, proto byla oslovena paní Irena Brychnáčová, bývalá lektorka češtiny právě tady v Budapešti.

6/ historie pracoviště

Počátky bohemistiky v Maďarsku sahají do roku 1955, kdy byl na katedře slovanských jazyků budapešťské Univerzity Eötvöse Lóránda (ELTE) otevřen obor český jazyk a literatura. Vedoucím oboru se stal profesor László Dobossy. Později zde začaly vyučovat českou literaturu Ludmila Hankó-Břízová, která v dubnu tohoto roku bohužel zemřela, a Veronika Heé.

Od konce padesátých let se bohemistikou zabývají také někteří badatelé v Maďarské akademii věd – László Sziklay, Endre Bojtár či Tamás Berkes.

7/ podmínky pro lektora

Lektor má na ELTE podepsanou pracovní smlouvu, která je uzavírána na dobu určitou, standardně tedy na jeden akademický rok od 1. září do 31. srpna.

Co se týká samotných podmínek pro lektora, jak jsem již zmínila výše, má lektor samostatný stůl v pracovně, kterou sdílí s dalšími třemi kolegy a která zároveň slouží i jako učebna.

Ubytování univerzita nezajišťuje, ale v případě, že si lektor najde a pronajme byt, je možné univerzitu požádat o příspěvek ve výši 60 000 Ft/měsíc – brutto (47 200 Ft netto), popř. 40 000 Ft/měsíc – brutto (31 500 Ft netto). Záleží na velikosti bytu. Uvedená částka činí max. 1/3 nákladů spojených s bydlením.

Další nepříjemností je, že před podepsáním smlouvy musíte být zaregistrováni na cizinecké policii, což však nemůžete učinit, pokud se neprokážete smlouvou o zajištěném ubytování. Dále je nutné vyřídit si daňové číslo a kartičku zdravotní pojišťovny bez ohledu na kartu evropského pojištěnce. Při vyřizování všech těchto náležitostí je neocenitelnou pomoc paní sekretářky děkana, která má s touto agendou bohaté zkušenosti, a navíc mluví anglicky. Vyřídit všechny tyto náležitosti je časově velice náročné, jelikož jednotlivé kroky jsou vzájemně podmíněné. Navíc doposud není vyřešena otázka týkající se odvodů sociálního a zdravotního pojištění do českého systému.

Závěrem bych však chtěla říci, že spolupráce s kolegy jak na češtině, tak i na ostatních západo- či jihoslovanských jazycích je naprosto bezproblémová. V mnohých situacích mi byli velice nápomocni, stejně tak jako paní sekretářka Ústavu slovanských a baltských jazyků BTK. Ta je opravdu velkou oporou při jakýchkoli problémech či nečekaných situacích.

Ráda bych tedy na úplný závěr zmínila, že i přes různé nedostatky a obtíže, se kterými se lektor musí potýkat, jsou vztahy s nadřízenými, kolegy i ostatními pracovníky univerzity, především s panem doc. Fedoszovem a paní dr. Janiec-Nyitrai, naprosto korektní a bezkonfliktní.